

Малий В.Ю.,

аспірант кафедри банківської справи,
Університет банківської справи

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІІ ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

Анотація. Статтю присвячено комплексному аналізу ризиків фінансування тероризму. Розглянуто основні джерела фінансування тероризму, способи переміщення коштів терористичними угрупованнями та напрями використання цих коштів із метою фінансування тероризму. Проаналізовано інструменти фінансового моніторингу та оцінено його роль у запобіганні та протидії фінансуванню тероризму.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, фінансування тероризму, тероризм, кримінальні доходи.

Постановка проблеми. Терористичний акт 11 вересня 2001 р. у Нью-Йорку і Вашингтоні сміливо можна вважати початком нової ери світового тероризму XXI ст. Якщо до цієї сумнозвісної події тероризм розглядався як проблема внутрішньої безпеки кожної окремої держави, то на сьогодні тероризм є міжнародною масштабною проблемою, розв'язання якої спонукає світову громадськість до об'єднання та застосування системно-комплексного міжгалузевого підходу [1]. Останнім часом тероризм стає дедалі кривавішим, жорстокішим, цинічнішим та різноманітнішим. Постійно зростає кількість держав, зокрема європейських, які відчули на собі жакливі наслідки терористичних актів.

До подій у Криму і на сході України у 2014 р. громадянам України здавалось, що ця проблема не є актуальною для нашого суспільства, а певні прояви тероризму, що мали місце в Україні, носили поодинокий характер. Проте у зв'язку з ескалацією конфлікту на Донбасі, наслідком якого є захоплення заручників, цивільних та військових об'єктів, загострення суспільно-політичної обстановки та людські жертви, актуальним є питання позбавлення осіб, пов'язаних із терористичною та сепаратистською діяльністю, джерел фінансування [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із метою дослідження сучасних аспектів та тенденцій у сфері протидії тероризму було проаналізовано роботи вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: О. Акоюн, В. Антипенко, О. Бойченко, К. Горбунов, М. Гуцало, В. Епштейн, Ю. Забулонов, О. Картунов, І. Козловський, В. Остроухов, О. Половко, К. Салімов, С. Телешун та ін. Також тероризм як суспільно-політичне явище аналізують Ю. Авдєєв, Д. Архірейський, К. Буртний, В. Василенко, Ю. Горбунов, К. Жарінов, В. Ліпкан, Л. Мошкова, І. Проноза та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На нашу думку, наразі недостатньо спеціальних досліджень, присвячених аналізу сучасних аспектів/трендів фінансування тероризму та їх типологій. Для ефективного управління ризиками фінансування тероризму необхідне чітке розуміння природи тероризму, джерел фінансування тероризму, способів переміщення коштів терористичними угрупованнями та напрямів використання цих коштів із метою фінансування тероризму.

Мета статті полягає в аналізі сучасних аспектів/трендів фінансування тероризму та розгляді інструментів фінансового

моніторингу, направлених на позбавлення осіб, пов'язаних із терористичною та сепаратистською діяльністю, джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Терористичні організації відрізняються за своїми розміром, структурою, масштабами діяльності, мотивами, способами вербування і можливостями. Проте всі вони потребують грошових коштів для втілення своїх задумів щодо терористичних актів, а також для забезпечення всіх видів діяльності, що здійснюються терористичними організаціями [3, с. 9].

Фінансування тероризму (ФТ) – надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково для будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією та/або для організації, підготовки і вчинення окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій [4].

Питання реальних ризиків тероризму та його фінансування для України відносно нове. Проте, на жаль, воно набуло особливої актуальності з початком агресії з боку Російської Федерації на сході нашої держави та в АР Крим. На підставі аналізу наданих Генеральною прокуратурою статистичних даних в Україні в 2013 р. зареєстровано лише 10 терористичних злочинів, протягом 2014 р. – 2 088, а в січні-липні 2015 р. – 1 717. Динаміка зростання кількості вчинених терористичних злочинів не може не турбувати українське суспільство. Однак не менше занепокоєння викликають статистичні дані, які можуть свідчити про низьку результативність діяльності правоохоронних органів України щодо досудового розслідування цих злочинів. Звертає на себе увагу різниця між кількістю зареєстрованих протягом 2014 р. і семи місяців 2015 р. терористичних злочинів (відповідно, 2 088 і 1 717) і кількістю осіб, засуджених за їх вчинення (дев'ять). При цьому за ст. 258-5 КК України «Фінансування тероризму» засуджено тільки одну особу (1 півріччя 2015 р.) [5].

Відповідно до звіту Держфінмоніторингу за 2015 р., за вказаний період службою підготовлено 48 матеріалів стосовно фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з ФТ, або проведених за участю осіб, які публічно закликають до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або зміни меж території чи державного кордону України, та направлено до правоохоронних органів. За результатами вжитих заходів було виявлено та заблоковано кошти за фінансовими операціями на загальну суму 110 млн. грн., 715,1 тис. доларів США, 206,6 тис. євро, 3,0 млн. рос. рублів [6, с. 26].

Загальні потреби у фінансуванні терористичної організації з метою здійснення її діяльності, забезпечення і підтримки її

інфраструктури та членів є досить високими. Це, зокрема, стосується великих терористичних організацій, особливо тих, які хочуть утримувати і контролювати території. Оскільки можливості терористичних організацій здійснювати свою діяльність безпосередньо пов'язані з наявними в них грошовими коштами, вони намагаються забезпечити їх стабільне надходження. Різні терористичні організації мають різні пріоритети щодо збору та витрачання грошових коштів. Крім того, ці пріоритети змінюються в ході діяльності терористичних організацій у міру формування їх інфраструктури, розширення впливу і збільшення оперативних можливостей.

Загалом, терористичні організації використовують кошти на такі цілі:

- **Проведення операцій.** Терористичним організаціям потрібні кошти для проведення конкретних терористичних актів та здійснення попередньої розвідки. Це включає поїздки в місця розташування об'єктів терористичних атак, використання автотранспорту та інших засобів, а також придбання зброї починаючи від легких автоматів і закінчуючи саморобними вибуховими пристроями. Гроші також потрібні для придбання фальшивих документів, що засвідчують особу, і покриття основних витрат, пов'язаних із проживанням, харчуванням та лікуванням. Терористичним організаціям також потрібні кошти для оплати, наприклад, кур'єрів для передачі повідомлень або перевезення готівки всередині країни.

- **Пропаганда і вербування.** Терористичні організації потребують фінансування для вербування нових членів і збору коштів, що може бути витратним, оскільки в цілях вербування використовуються різні засоби. Використання Інтернету для перших кроків під час вербування може виявитися не дуже витратною справою, проте подальші кроки вимагають додаткових витрат. Недопущення використання соціальних мереж у цілях вербування нових членів терористичних організацій і ведення пропаганди стало одним із пріоритетних напрямів боротьби з фінансуванням тероризму.

- **Навчання і підготовка.** Всі терористичні організації потребують грошові кошти для підготовки і навчання своїх бойовиків, їх посібників у таких сферах, як володіння зброєю, виготовлення вибухових пристроїв, використання таємних засобів зв'язку й ідеологічна обробка. Для цього терористичні угруповання часто купують ділянки землі для облаштування на них тренувальних таборів, а також будівлі як притулок для інструкторів та учнів.

- **Виплати винагород та компенсації членам сім'ї.** Багато терористичних угруповань відкладають кошти для виплат грошових винагород своїм членам та керівництву, а також для виплат сім'ям заарештованих або загиблих членів. Матеріальне забезпечення та заохочення можуть згуртувати членів угруповання навколо її цілей та ідеології. Терористичні угруповання можуть також надавати довгострокову фінансову підтримку сім'ям загиблих бойовиків.

- **Соціальна підтримка населення.** Багато терористичних угруповань використовують свої фінансові ресурси для створення або фінансування соціальних установ, що надають медичні, соціальні та освітні послуги. Терористи роблять це для підризу довіри до законних урядів (надаючи послуги, які, за їхніми словами, не може забезпечити держава), а також для завоювання підтримки серед місцевого населення і сприяння вербуванню нових членів.

На відміну від великих терористичних організацій, дрібні угруповання й окремі терористи мають невеликі фінансові

потреби, оскільки витрати на здійснення ними терактів, як правило, невеликі. У зв'язку з цим терористи-одинаки і невеликі мережі дрібних терористичних угруповань відчувають менші потреби у фінансуванні, оскільки вони не контролюють території, не мають загонів бойовиків, не займаються вербуванням або пропагандою, не контролюють пропускні пункти і не надають соціальну підтримку населенню. Проте їм потрібні фінансові кошти для забезпечення власного прожитку, притулку, засобів зв'язку, транспорту та придбання необхідного обладнання для планування і здійснення терактів.

У звіті про дрібні терористичні угруповання, підготовленому Норвезьким центром оборонних досліджень [7, с. 7], міститься аналіз 40 актів войовничого екстремізму і тероризму, які планувалися або були вчинені в Європі (у період із 1994 по 2013 р.). Згідно з даними цього звіту, приблизно в 75% випадків витрати становили менше 10 000 в доларовому еквіваленті. У разі змов із метою вчинення терористичних актів терористами-одинаками або дрібними терористичними угрупованнями витрати на підготовку безпосередньо вбивств (наприклад, на придбання автомата (автоматів); вибухівки; поїздок за кордон для навчання перед вчиненням теракту і т. д.) будуть, імовірно, становити більшу частину витрат, пов'язаних із підготовкою теракту, що не потребує великих затрат.

У цілому дослідження показують, що терористичні організації використовують різні джерела доходів і застосовують різноманітні способи переміщення грошових коштів (нерідко через кордони) у точку призначення таким чином, щоб це залишалося непоміченим. Терористичні організації отримують кошти як за рахунок кримінальної діяльності (наприклад, від незаконного обігу наркотиків), так і за рахунок використання законної діяльності (наприклад, шляхом збору пожертв).

Проаналізувавши останні тенденції розкритих випадків ФТ, слід виділити такі найбільш ризикові способи одержання/збору коштів терористами:

- **Приватні пожертвування.** Терористичні організації можуть отримувати пожертвування з широкого кола найрізноманітніших джерел. Аналіз кримінальних справ і судових процесів, пов'язаних із фінансуванням тероризму, що мали місце в Сполучених Штатах Америки з 2001 р., показує, що приблизно в 33% випадків мала місце пряма фінансова підтримка, яка надавалась терористичним організаціям приватними особами. При цьому приватні пожертвування можуть нести як дрібний характер, так і включати пожертвування на великі суми.

Терористичні угруповання з метою пошуку та залучення пожертвувачів часто використовують засоби мережі Інтернет, такі як соціальні мережі, «краудфандінг» (збір коштів від громадськості). Широка доступність та анонімність Інтернету використовується терористичними угрупованнями для збору коштів у всьому світі, представляючи слабе місце в плані ФТ. Проте компанії, що організують і підтримують соціальні мережі, самі по собі не є співучасниками фінансування тероризму і в цілому співпрацюють із владою, надаючи інформацію та закриваючи або блокуючи такі акаунти. Оператори краудфандінгових сайтів і провайдери послуг із прийому платежів можуть надати слідству цінну інформацію за наявності підозр у порушеннях. У більшості випадків інформація, надана в ході судочинства, включала персональні ідентифікаційні дані, відомості про операції, IP адреси і інформацію про рахунки.

- **Незаконне використання неприбуткових організацій.** Терористичні групи використовують деякі неприбуткові організації, такі як благодійні фонди, громадські, гуманітарні

організації, з метою отримання від них матеріальних і фінансових коштів, а також для використання їх мереж. Протиправне використання неприбуткових організацій або ризик ненавмисного залучення їх в незаконну діяльність, проявляється в п'яти різних аспектах:

- перенаправлення пожертвувань через пов'язаних осіб на користь терористичних організацій;
- використання деяких керівників неприбуткових організацій в інтересах терористичних груп;
- зловмисне використання програм надання гуманітарної допомоги для підтримки терористичних організацій;
- сприяння вербуванню нових членів для терористичних організацій;
- введення в оману і створення фіктивних неприбуткових організацій шляхом обману/шахрайства.

Найбільшою мірою ризику незаконного використання в терористичних цілях схильні ті неприбуткові організації, які займаються наданням послуг і працюють у місцях, де спостерігається загроза тероризму. Неприбуткові організації, які направляють кошти партнерським або «кореспондентським» організаціям, що перебувають у регіонах діяльності терористів або поруч із такими регіонами, є вразливими в плані їх незаконного використання в терористичних цілях. Без належних перевірок цих організацій, у тому числі ревізій того, як використовуються грошові пожертвування, контроль над розподілом і витратами таких пожертвувань може бути слабким. Це, своєю чергою, може призвести до ризику перенаправлення коштів на користь терористичних організацій.

• **Доходи, одержані злочинним шляхом.** Основною часткою коштів, що направляються на фінансування тероризму, є доходи, одержані злочинним шляхом. Наприклад, терористичні організації часто займаються розкраданням персональних даних для отримання грошей шляхом шахрайського використання кредитних карт, також використовуються страхове і кредитне шахрайство, контрабанда товарів, включаючи сигарети, і пов'язане з цим податкове шахрайство, пограбування банків, торгівля наркотиками та ін.

• **Вимагання у місцевого населення, діаспори і підприємців.** Відзначається, що терористичні організації займаються стягненням коштів у місцевого населення, що проживає на контрольованих ним територіях, для забезпечення і підтримки своєї діяльності. Такі «пожертвування» передаються у Фінансовий комітет терористичних організацій і здебільшого становлять близько 50% доходів громадян та підприємців.

• **Викрадення з метою отримання викупу.** Викрадення людей із метою отримання викупу стають все більш значущим джерелом доходів для терористичних угруповань, включаючи ІДІЛ (Ісламська держава Іраку та Леванту). За різними даними, в окремих випадках суми, виплачені терористичним угрупованням в якості викупу, становили від 600 тис. до 8 млн. євро. Кожен виплачений викуп, імовірно, становить від 5 до 50% від загальних щорічних фінансових доходів терористичних груп залежно від розміру угруповання та економічних умов в регіонах, в яких вони діють. За оцінками уряду США, у період з 2008 по 2014 р. «Аль-Каїда», ІДІЛ, а також відгалуження та філії обох угруповань отримали не менше 222 млн. дол. США в якості викупу за викрадених ними людей.

Нерідко викуп за викрадених людей виплачується готівкою. Після доставки викупу готівкою кур'єри доставляють ці гроші терористичній організації. Викуп також може бути виплачений через фінансові установи, такі як банки, обмінні пункти, страхові

компанії, або через альтернативні системи грошових переказів. Подальше відстеження таких грошей ускладнене тим, що викрадення може бути здійснено в одній юрисдикції, а викуп за викрадену людину (людей) може бути виплачений в іншій країні.

• **Законна підприємницька діяльність.** Джерелом ФТ також можуть виступати доходи від законної підприємницької діяльності. У багатьох випадках такого фінансування простежується зв'язок між кінцевими власниками таких підприємств та терористичними організаціями (вихідці з однієї і тієї ж країни/регіону, родинні зв'язки тощо).

• **Самофінансування.** Даний тип фінансування характерний для дрібних терористичних угруповань, терористів-одинаків та іноземних бойовиків-терористів. При цьому здебільшого використовуються гроші із законних джерел (наприклад, заробітна плата, соціальні виплати, гроші, надані родичами) для покриття витрат на поїздки в зони конфліктів. У деяких випадках також відзначаються випадки несподіваного продажу активів, у тому числі особистих речей, а також придбання майна на взяті в кредит кошти безпосередньо перед запланованим від'їздом іноземних бойовиків-терористів [3].

Із метою подальшого ФТ виникає потреба в переміщенні зібраних коштів та активів. Усі фінансові установи, які використовуються для переказів коштів, є потенційно вразливими з точки зору фінансування тероризму у зв'язку з тим, що вони можуть бути використані з метою його фінансування.

Банківський сектор продовжує залишатися найбільш надійним і ефективним механізмом для міжнародних переказів грошових коштів та, як і раніше, є вразливим із точки зору ФТ. Він є привабливим для терористичних угруповань, яким необхідно переміщувати кошти по всьому світу. Це обумовлено простою і швидкістю, з якою вони можуть здійснювати перекази в міжнародній фінансовій системі. Величезний розмір та обсяг міжнародного фінансового сектору дає терористичним угрупованням та особам, які фінансують тероризм, можливість «змішувати» такі перекази з нормальною фінансовою діяльністю, щоб не привертати до них увагу.

Хоча заходи, що вживаються банками для зниження загрози відмивання кримінальних доходів/ФТ, імовірно, ускладнюють переказ грошових коштів терористів через фінансовий сектор, ризик, як і раніше, залишається. Традиційні фінансові продукти можуть використовуватися в незаконний спосіб із метою фінансування тероризму. Наприклад, особи, які співпрацюють із терористичним угрупованням, можуть відкрити ощадні рахунки і передати члену терористичної організації дебетові карти, прив'язані до таких рахунків, із тим, щоб терористи могли знімати готівку через банкомати зарубіжних банків.

Поряд із банківським сектором сектор грошових переказів також використовується для переказів незаконних грошових коштів, у зв'язку з чим також є вразливим у плані ФТ. У країнах, де проходять військові конфлікти, доступ до банківських послуг переважно обмежений, і зв'язку з чим на перший план виходять провайдери послуг грошових переказів. Найбільша загроза ФТ пов'язана з агентами або співробітниками, які свідомо сприяють проведенню переказів грошових коштів від імені терористичних угруповань, у тому числі спотворюють звітність про операції для заплутування і приховування даних. Мігранти та їхні родини дуже великою мірою залежать від даних провайдерів послуг під час переказу коштів на батьківщину. Це дає можливість змішувати перекази, пов'язані з ФТ, із законними грошовими переказами, що направляються сім'ям мігрантів.

Також продовжують широко використовуватися в діяльності терористів і готівкові кошти. Хоча кошти можуть збиратися різними способами, вони нерідко переводяться в готівку для подальшого вивезення в зони конфліктів. Цьому сприяють «діряві» кордони країн, труднощі, пов'язані з виявленням контрабанди готівки (зокрема невеликих сум, які іноді вивозяться контрабандним шляхом із метою ФТ), та існування неофіційної і нерегульованої економіки. Також відзначається зростання масштабів і обсягів контрабанди готівки через кордони між транзитними країнами та країнами (регіонами), що представляють високий ризик [3].

Із метою ефективного управління ризиками ФТ банки, небанківські фінансові установи та інші суб'єкти первинного фінансового моніторингу України (далі – суб'єкти) повинні активно використовувати інструменти фінансового моніторингу. Зокрема, відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний:

- повідомляти спеціально уповноважений орган про фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також інформувати про такі фінансові операції та їх учасників визначені законом правоохоронні органи;

- самостійно проводити оцінку ризику своїх клієнтів під час здійснення їх ідентифікації, а також в інших випадках, передбачених законодавством та внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу, і вживати застережних заходів щодо клієнтів, стосовно яких встановлено високий ризик;

- встановити високий ризик, зокрема, стосовно клієнтів, які включені до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності, або щодо яких застосовано міжнародні санкції;

- зупинити здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), якщо її учасником або вигодоодержувачем за ними є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції (якщо види та умови застосування санкцій передбачають зупинення або заборону фінансових операцій);

- відмовити в установленні ділових відносин (проведенні валютно-обмінної фінансової операції, фінансової операції з банківськими металами, з готівкою (готівковими коштами) юридичним чи фізичним особам, яких включено до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції. Про спроби встановлення ділових відносин із такими особами суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані негайно повідомляти спеціально уповноважений орган.

Також суб'єкт зобов'язаний здійснювати управління ризиками, у тому числі ризиками ФТ, з урахуванням результатів ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта, послуг, що надаються клієнту, аналізу операцій, проведених ним, та їх відповідності фінансовому стану і змісту діяльності клієнта. Оцінювання ризиків клієнтів здійснюється за відповідними критеріями, зокрема за типом клієнта, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів, послуг, які клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу [4].

При цьому, на нашу думку, суб'єкти повинні оцінювати ризик як високий або підвищений щодо клієнтів або установ із місцем перебування/розташування чи реєстрації в державі, регіоні чи на території, на яких відбуваються збройні конфлікти та/або які підтримують терористичну діяльність (високий ризик), або які межують із такими територіями (підвищений ризик), та щодо клієнтів, які здійснюють перекази (отримання) коштів до (з) даних територій [8]. Перелік таких держав чи окремих територій, регіонів із підвищеним ризиком фінансування тероризму (Сирія, Ірак, Туреччина, Ліван, Йорданія, Донецька та Луганська області України, інші) було б доречно закріпити на державному рівні для подальшого його використання суб'єктами фінансового моніторингу.

У зв'язку з викладеним вбачаємо за необхідне суб'єктам використовувати такі критерії (але не виключно) щодо фінансових операцій, зокрема щодо платежів від (до) клієнта, які, на нашу думку, несуть підвищений ризик фінансування тероризму, для подальшого аналізу:

- платіж надходить у банки України з країни, що підтримує міжнародну терористичну діяльність, або держави, регіону чи території, на яких відбуваються збройні конфлікти, або які межують із такими територіями (далі – ризикова територія);

- платіж надходить із використанням платіжних систем ризикових територій;

- платіж у валюті країни, що підтримує міжнародну терористичну діяльність;

- платіж проводиться неприбутковими організаціями радикального або іншого спрямування;

- платіж, що проводиться фізичними особами з місцем реєстрації/проживання на ризиковій території;

- платіж, що проводиться юридичними особами, які зареєстровані на ризиковій території, а також юридичними особами, в яких засновники (учасниками) або фізичні особи входять до складу органів управління, мають відповідну реєстрацію або місце проживання;

- отримання фізичною особою значної кількості платежів від інших осіб (фінансова, благодійна допомога, інше);

- відсутність очевидного зв'язку між відправником та одержувачем коштів.

Щодо фінансових операцій, по відношенню до яких у суб'єктів після їх аналізу залишаються підозри, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму, вони мають право відмовитися від її проведення як такої, що підлягає фінансовому моніторингу.

Висновки. Для світової спільноти зростає актуальність викликів і потенційних загроз, спричинених міжнародним тероризмом, що зумовлено терористичною діяльністю ІДІЛ «Аль-Каїдою», зокрема для України ці ризики зумовлені діяльністю російських терористичних найманців та диверсійно-розвідувальних груп Збройних сил РФ на сході України, участю українського військового контингенту в миротворчих операціях, перебуванням у нашій країні понад 100 тис. іноземців із країн Близького Сходу, Південно-Східної і Центральної Азії, Північної Африки (із них більше ніж 30 тис. студентів – громадян країн, що традиційно постачають нелегальних мігрантів, серед яких виявлено прихильників міжнародних ісламістських терористичних та релігійно-екстремістських угруповань), нестабільністю соціально-політичної ситуації в державі тощо.

Враховуючи те, що на банківський сектор та сектор грошових переказів припадає значний ризик бути використаними з метою фінансування тероризму, вони повинні активно вико-

ристовувати наявні інструменти фінансового моніторингу з метою ефективного управління цими ризиками та позбавлення осіб, пов'язаних із терористичною та сепаратистською діяльністю, джерел фінансування.

Способи фінансування тероризму продовжують розвиватися і вдосконалюватися в міру змін технологій або навмисних спроб обходу заходів, прийнятих правоохоронними органами з метою протидії ФТ. Електронні та онлайн-платежі, віртуальна валюта, а також нові способи здійснення платежів є вразливим місцем, яке в найближчому майбутньому може стати серйозною проблемою в зв'язку з ростом загальних масштабів використання таких систем. Багато з цих систем доступні в усьому світі і використовуються для швидкого переказу грошових коштів. Крім того, низка систем онлайн-платежів, а також цифрові валюти самі по собі забезпечують анонімність, що робить їх привабливими для ФТ, особливо якщо платіжна система знаходиться в юрисдикції з відносно слабкою організацією протидії ФТ. Усі ці аспекти потребують подальшого дослідження для досягнення ефективної протидії фінансуванню тероризму.

Література:

1. 9/11 ATTACKS [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.com/topics/9-11-attacks>.
2. Рекомендації для суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо ризиків, пов'язаних із фінансуванням сепаратистських та терористичних заходів на території України від 21.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=69&art_id=16491&lang=uk.
3. Emerging Terrorist Financing Risks, October 2015 // FATF [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Emerging-Terrorist-Financing-Risks.pdf>.
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1702-VII зі змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 50-51.
5. За останні півтора року в Україні за тероризм засудили всього дев'ять осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dt.ua/>

UKRAINE/za-ostanni-pivtora-roku-v-ukrayini-za-terorizm-zasadili-vsogo-dev-yat-cholovik-192342_.html.

6. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160415/zvit_2015%20\(2\).pdf](http://sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2016/20160415/zvit_2015%20(2).pdf).
7. Фінансування джихадистських терористичних осередків у Європі / Звіт Норвезького центру оборонних досліджень (FFI) від 6 січня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ffi.no/no/Rapporter/14-02234.pdf>.
8. European Focus: AML/CTF Responses to Recent Terrorist Acts and ISIS Violence // ACAMS Free Webinar Library [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.acams.org/free-webinar-library/>.

Малый В.Ю. Роль фінансового моніторингу в предупрежденні и противодействии финансированию терроризма

Аннотация. Статья посвящена комплексному анализу рисков финансирования терроризма. Рассмотрены основные источники финансирования терроризма, способы перемещения средств террористическими группировками и направления использования этих средств в целях финансирования терроризма. Проанализированы инструменты финансового мониторинга и оценена его роль в предотвращении и противодействии финансированию терроризма.

Ключевые слова: финансовый мониторинг, финансирование терроризма, терроризм, криминальные доходы.

Malyi V.Yu. The role of AML/CTF in prevention and financing of terrorism

Summary. The article is developed for the purpose of analysis of the risk of terrorist financing. It was considered the main sources of terrorist financing, methods of moving funds by terrorist groups and uses these funds to terrorism financing. Analyzed the tools of AML/CTF and appreciated its role in preventing and combating terrorist financing.

Keywords: AML/CTF, terrorist financing, terrorism, crime proceeds.